

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Геннадій Ярчук

к.ф.н., доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки
та фізичної культури

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розвиток фізичної культури і спорту як найменш витратний і найбільш ефективний засіб форсованого фізичного й морального оздоровлення нації, покликаний забезпечити формування фізичних, естетичних і моральних якостей людської особистості, профілактику захворювань, фізичної та психоемоційної рекреації і реабілітації людини, об'єднання сім'ї, організацію дозвілля. Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Основними завданнями фізичної культури і спорту в Україні є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві [1].

Істотний внесок у розвиток теорії та практики регулювання розвитку фізичної культури і спорту зробили такі вчені: Е. О. Дружиніна, М. І. Золотов, В. В. Кузін, М. Є. Кутепов, В. М. Лабскір, О. І. Любієв, О. В. Маліков, Н. Д. Нікольська [2-6] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасному світі посилюється усвідомлення ролі фізичної культури і спорту як чинника вдосконалення природи людини і суспільства. Здоровий спосіб життя в цілому, фізична культура і спорт зокрема, стають соціальним феноменом, об'єднуючою силою і національною ідеєю, що сприяє розвитку сильної держави і здорового суспільства.

В Україні ухвалений Закон «Про фізичну культуру і спорт», розроблені регіональні програми залучення різних груп населення до систематичних занять фізичною культурою і спортом.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення ролі держави у розвитку фізичної культури і спорту та розробка комплексу заходів щодо створення державної стратегії розвитку фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням

отриманих наукових результатів. Незважаючи на політику держави зі створення національної системи фізичної культури і спорту, вона не може утримати у фокусі своєї політики багато аспектів підтримки і зміцнення здоров'я населення. Фізична активність і фізична підготовка населення продовжують залишатися на низькому рівні. Аналіз фізичної активності населення свідчить, що майже дев'ять з кожних десяти дітей у віці 6 років і старше займаються фізкультурою і спортом не менше одного разу на тиждень. Доросле населення значно менше займається фізкультурою і спортом: лише кожен третій чоловік і кожна п'ята жінка в цілому по Україні, в сільській місцевості - кожен четвертий чоловік і кожна восьма жінка. Такий стан зумовлено низькою доступністю до інфраструктури здоров'я, переведенням користування спортивними та оздоровчими спорудами на платну основу [7]. Тоді як у Великій Британії і Франції кількість тих, хто займається, перевищує 65 %, в Голландії – 72, у Фінляндії - 80 %.

Сьогодні механізм виконання чинних державних норм і нормативів не передбачає ефективної системи контролю рівномірності розподілу мережі фізкультурно-спортивних споруд по всій території України, а також якості надаваних послуг. Тому діючі механізми розвитку галузі фізичної культури і спорту, зокрема нормативна і правова бази, не дозволяють здійснити права кожного громадянина на заняття спортом.

У розвиток цього напрямку Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки, покликаної подолати демографічну кризу в Україні. Зокрема, концепція визначає стратегічні напрямки, цілі та завдання розвитку сфери фізичної культури і спорту та спрямована на створення умов для запровадження здорового способу життя, залучення широких верств населення до масового спорту та розвиток спорту вищих досягнень .

Управління розвитком фізичної культури і спорту в регіонах України здійснюється в трьох напрямках: реорганізація структури управління, розробка нормативно-правової бази, перехід на програмно-цільове управління. Деякі фахівці виділяють наступні чинники, сприяючі вдосконаленню управління фізичною культурою і спортом в регіоні:

- формування системи фінансування;
- поліпшення системи підготовки кадрів;
- розширення міжнародної діяльності;
- формування цільових програм.

Таким чином, ефективність регіональної політики розвитку спорту вирішується за допомогою вдосконалення ресурсного забезпечення.

У ряді регіонів створені реальні передумови для розвитку фізичної культури і спорту. Основний принцип - вивчення потреб населення, як база для вирішення організаційних питань. Організаційна структура управління дозволяє вирішувати питання ресурсного забезпечення спорту - створені відділи:

- розвитку об'єктів спортивного призначення;
- розвитку спорту, що займається питаннями підготовки спортивних резервів, масовим спортом, заходами і взаємозв'язками установ;
- програмного і нормативного забезпечення ФКС.

Основними задачами є:

- розробка і проведення єдиної державної політики у галузі ФКС;
- розробка і реалізація республіканських програм, концепцій і пропозицій із розвитку фізичної культури і спорту;
- формування у населення потреби у фізичному вдосконаленні і гармонійному розвитку;
- підготовка резерву спорту вищих досягнень;
- здійснення організаційно-методичного керівництва у галузі фізичної культури і спорту;
- залучення позабюджетних коштів, для фінансування програм фізкультурно-оздоровчої, масово-спортивної роботи;
- організація і проведення роботи з підготовки, підбору, перепідготовки і розподілу кадрів у галузі фізичної культури і спорту;
- впровадження єдиних нормативів і стандартів у галузі фізичної культури і спорту.

При цьому в першу чергу варто розробити єдину державну стратегію, що буде реалізовуватись на всіх рівнях і регіонах, створює сприятливі умови для соціально-економічного розвитку фізичної культури і спорту. Ця стратегія повинна припускати вжиття загальнонаціональних заходів і кампаній для різних категорій і груп населення і базуватися на об'єднанні зусиль Уряду, керівників регіональних і місцевих органів влади, громадських, профспілкових організацій, засобів масової інформації і самого населення. Не можна обминути досвід Німеччини, де у сфері масового спорту реалізуються численні програми, які дозволяють охоплювати послугами цієї сфери більше як половину населення.

Комплекс заходів щодо розробки і реалізації цієї стратегії містить наступні

елементи:

- створення мережі спортивних споруд і навчання кадрів;
- підвищення соціального статусу фізичної культури і спорту;
- розробка практичних моделей фізкультурно-спортивного руху в країні;
- розвиток народних систем фізичного виховання;
- пропаганда цінностей фізичної культури і спорту;
- залучення в оздоровчий спорт грошових коштів з позабюджетних джерел;
- створення регіональних спортивних;
- відновлення спортивного туризму як громадського руху;
- вдосконалення законодавчої бази: підготовка нової редакції Закону «Про фізичну культуру і спорт в Україні».

Таким чином, у процесі державного регулювання розвитку фізичної культури і спорту умовно можна виділити два підходи. По-перше, підхід, реалізований в розвинених країнах, заснований на децентралізації управління, де провідну роль у розвитку фізичної культури в цілому і масового спорту зокрема відіграють місцеві органи управління. По-друге, підхід, використовуваний у колишніх соціалістичних країнах і низці країн СНД заснований на централізації, де головним є державний орган управління. При цьому варто зазначити, що реалізація цього підходу не дозволяє надавати пріоритет масового спорту через дефіцит коштів, а також дублювання функцій на всіх рівнях управління.

Таким чином, розвиток соціально- економічної ситуації, провідна роль фізичної культури і спорту, в національній економіці і безпеці держави зумовлюють перехід від централізованої моделі управління фізичною культурою і спортом до нових, децентралізованих і демократичних механізмів взаємодії з державними, громадськими і комерційними організаціями. Це потребує вдосконалення державного регулювання розвитку фізкультурно-спортивного руху на регіональному рівні, посилення координації роботи фізкультурних організацій різного профілю і різних форм власності, формування регіональних програм розвитку фізичної культури і спорту, підвищення ефективності підприємницької діяльності фізкультурно-оздоровчих організацій.

Література:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 № ЗВОВ^И // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. – № 14. – С. 80.
2. Дружинина Э. А. Физкультурная деятельность как фактор качества

трудовой жизни молодежи / Э. А. Дружинина // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2008. – № 2. – С. 35.

3. Маликов А. В. Актуальные проблемы физической культуры и спорта в современных условиях жизни / А. В. Маликов // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2007. – № 6. – С. 105-107.

4. Менеджмент и экономика физической культуры и спорта / М. И. Золотов, В. В. Кузин, М. Е. Кутепов, С. Г. Сейранов. – М. : Академия, 2004. – 432 с.

5. Нікольська Н. Д. Виховання національно свідомої особистості засобами фізичної культури / Н. Д. Нікольська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Теорія та методика навчання: фізична культура і спорт: збірник / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2005. – С. 50-54.

6. Поддержание здоровья: подходы, условия, факторы риска и благополучия / В. М. Лабский, А. И. Любиев, А. В. Юшко; общ. ред. В. М. Лабский; «Харьковский политехнический ин-т», нац. техн. ун-т. – Харків : НТУ «ХПИ», 2007. – 146 с.

7. Здоровье народа – богатство государства: Обзор литературы и собственных исследований / А. М. Нагорная. – М. : Академия, 1994. – 200 с.